

toposzához közelítené a szöveghelyeket, de a lírai aposztrophé nem engedi meg az érzelmi túláradást ezen a síkon sem. A Bacardi vedelése viszont nemcsak az álomba merülés eszköze, hanem a túlélés is, egyszóval az élet(kedv)é.

[13. csomó] A kötet záró verse, a *Sze-relmes vers*, astrófikus szerkezetével is egy masszív zárlatot sugall. Az én-te viszony jelenléte a vers végére válik nyilvánvaló kijelentéssé: „Kimondhatatlanul szeretsz. Rettenetesen szeretlek.” Majd a Bergesen Hajótársaság tankerei mint „a hét tenger legmocskosabb királynői” kerülnek felsorolásra, amelyek nőneműségükkel a féltékenységek álarca mögött leledzenek.

[14. csomó] „Elég a tudat, / hogy van egy kikötő, / ahová mindig hazatérhe-

tek” – fogalmaz Szeles Judit *Kikötő* című versében, amely extrarövidségével (mindössze hat sor) is felhívja magára a figyelmet. Azt gondoljuk, Strömstad és Debrecen között eltörpülnek a kilométerek, ha egy svédországi magyar ilyen híven őrzi anyanyelvét, sőt, mi több, alkotásra is használni tudja azt. Nem gondolnánk, hogy a Szeptánnal lehorgonyozna az irodalom tengerén. A szeptáns szögmérői kimérnek, megmérnek, lemérnek, felmérnek. A *Szeptáns* is képes utat mutatni a lét és a semmi között, a hajóimádaton túl a líra négyeszőgésítésével.

SZELES JUDIT: *Szeptáns*. Budapest, 2018. JAK-Magvető Kiadó, 84 p.

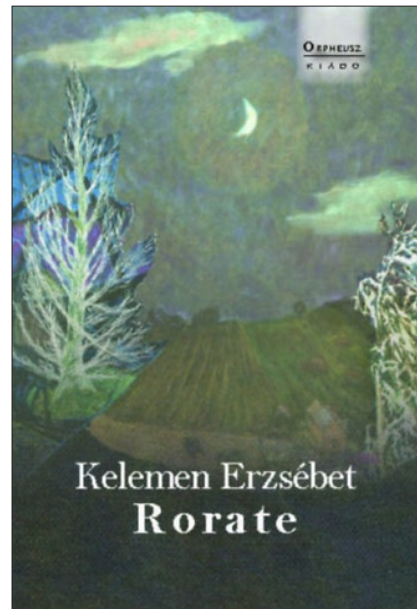
LAJTOS NÓRA

A szakrális költészet karizmatikus virrasztója

Rorate – Kelemen Erzsébet új versei

„Hallgassátok meg, amit az Úr mond”. Kelemen Erzsébet költészetéről, értekező és szép prózájáról, drámáiról is eszembe ötlük Lukács Evangéliumából a 17/11 idézett kezdete. Az érett, kiforrott értékeket felmutató, immár húsz önálló kötethez közelítő eddigi életmű arra int bennünket, hogy törekedjünk az univerzalitás felé. E törekvés egyik leghitelesebb módja, hogy saját mohó kívánságaink túlhangsúlyozása helyett az Istenhez kiáltó szándék legyen életutunk és alkotásaink vezérfonala.

Ahogy Kelemen Erzsébet korábbi kötetcímei, az *Engedj Uram házád közelébe* (1994), a *Getszemáni magány* című Teleki Pál-dráma

(2003), *A szent zene és a bitoktatás* (1996) című tanulmány, az új kötet cím: a *Rorate* is tanúbizonyságot tesz arról, hogy az elkötelezett, katolikus keresztény hit – Jókai Anna szavával: „Istentudatoság” – az eddigi életmű vezérmotívuma. Ám az is köztudomású, hogy Kelemen Erzsébet költészete a hagyományhűség és a formamegújító készség, a tradicionalizmus és a modernitás szintézisének is hiteles példája. A többi között például *Violoncello* című képverskötete, vagy az *Itt ragadt lélek* (2015) című gótikus regényébe plántált logó-mandalák is jelzik, hogy a kortárs magyar líra egyik legmerészebb kísérletezőjével állunk szemben, aki számos sikeres képvers-kiállításon is túl van, s teoretikusként is bizonyította különleges vonzódását a líra és a képzőművészet határait feszegető innovatív magatartáshoz (például a neoavantgárd két emblematikus alakjáról, Papp Tiborról és L. Simon Lászlóról szóló monográfiáival).

Legújabb kötete magas hőfokú, meditációs költeményekből, illetve egysorosokból, habitusokból, tankákból és a kötet szakrális tónusához híven illeszkedő műfordításokból áll össze, amelyek egy elhivatott finn lírikus, Katariina Aila Hämäläinen zsoltáraiból adnak ízelítőt. A nagy ívű gondolati költemények mágneses középontjában áll a címadó költemény. *Rorate* annyit tesz: harmatozzatok. S elsősorban az adventi, vagy húsvétváró, nagyböjti, nagyheti hajnali misét illetik a katolikus hívők e méltóságteljes szóval. Kelemen Erzsébet kiforrottan összegző, karizmatikus belső monológkölteményében összeforr a Krisztus-várás, a Megváltó eljövetelet sóvárgó remény a magyar feltámadás, a nemzeti újjászületés áhításával. A gondolatilag komplex vers az „adventus domini” hagyományos képét köti össze a hívő em-

ber megváltáskeresésével: „Rorate coeli desuper – adventi várakozásban így áldalak, / Gáspár-, Menyhért-Boldizsár-hittel / sivatagi csendben rendületlen megyek / megsebzett tájakon, hogy megtaláljalak.” Az archetipikus metaforasor megidézi a negyven napos böjtben az angelusi felmagasztosulás és a sátáni kísértés stációit végigjáró Megváltó lelki rezdüléseit, s a Krisztus-kereső költő kínjait, melyekben összefonódik a megfeszített Megváltó és a Trianon óta különböző stigmákat viselő magyar nemzet megannyi kína: „Örökségem ennyi: egy kifosztott nemzet / hét sebből vérző sebe, / Krisztus hét szava a keresztfán.” Mégis, csak azért is, a vers befejezésének tanúbizonysága szerint a hívő ember megtalálja önmagában a háromkirályok ajándékosztó önfeledtségét, amely Jézus (az Istengyermek) születésnapján gyermekké tesz bennünket. Ez hatalmas örömhír, hiszen az Újszövetség jövendölése szerint csak gyermekien szilárd hittel és tisztasággal léphetjük át a Menny kapuját.

A kötet mintegy hatvan veretes költeményének másik összegző foglalat a *Ima a nemzetért (Szent Pál Évében)* című verse, amely arra figyelmezteti a nemzetet, hogy a Szentháromság végtelenül türelmes, kívárta azt is, hogy a keresztényüldöző Saulból a kereszténység megváltástanának egyik legbuzgóbb, leghatásosabb hirdetőjévé, Szent Pállá váljon. Ám nemzetünk újabb fordulópont előtt áll, így a költő a Saulusból lett Paulushoz imádkozva kéri „az Urat, a Mennyei Atyát, / segíts, ó könnyörögj érettünk, / kilikiai tarzusi Szent Pál, / nehogy későn jötnék számítsdon nemzetünk”, azaz, rossz választásunkkal méltatlanná váljunk a kegyelemre. Megrázó az édesanyját örökké gyászoló *Két kezem kezében* című harmadik összegző vers is, amely a gyermekkori élményeket

epikus közvetlenséggel megjelenítve vall arról, hogy a hetvenes években is súlyosan megbélyegezték a falusi (edelenyi) iskolában a hitüket következetesen vállaló szülőket és gyerekeket.

Az új kötetben a formai kísérletezőről a briliáns egysorosok, tankák, haikugondolati és nyelvi ökonómiája árulkodik, óhatatlanul emlékezetünkbe idézik Arany János „mondacsainak”, Pilinszky négysorosainak rejtélyes öntörvényűségét. Mintaként az *Emlékezés* című haiku sokszólamúságát említeném: „Cellányi visszhang / Meghasadt falak mögött / Jeltelen sírok”. Történelmi távlatú visszhangokat ébresztenek a Vácra, Recskre, Ebesre, Hortobágyra utaló telitalálatos miniatúrák. A

nagy összegző versekhez méltó a költői, alkotói magány lényegét magában foglaló miniatűr egysoros is: Virrasztottam éjjel önmagam felett (*Fibrilláció*).

Kelemen Erzsébet költészete egyedi képkinésben, formagazdagságban hozza szintézisbe a szakrális költészet legnemesebb hagyományait saját, ezerszer megszenvedett hit- és honszerelem-élményével. E líra a lehető legmagasabb szinten enigmatikus és aforisztikus tömörségű – s ennél aligha várhatunk többet a szakrális költészet karizmatikus virrasztójától.

KELEMEN ERZSÉBET: Rorate. Versek. Budapest, 2017, Orpheusz Kiadó, 92 p.

PÓSA ZOLTÁN

Könyv – Bíró József táncművész emlékére

Ha egyetlen szóval kellene összefoglalni a 2017 nyarán elhunyt Bíró József művészeti tevékenységének lényegét, a tánc lenne az a szó, ami a leghűbben kifejezi. A Szabolcs Néptáncgyűttes művészeti vezetője fizikai és szellemi értelemben is nagyon hosszú utat járt be, amíg Nyíregyházától Nyíregyházáig eljutott. Folyamatosan állította és igazolta állítását: „A tánc az életem”. Sajátosan eredeti néptáncosként kezdte pályáját, a táncszínház műfaját megkedvelve is őrizte a magyar néptánc autentikus folklórból eredeztethető hagyományait.

A sokak által a becenevén, Jaffásként ismert táncosról nem szokványos portrékötetet készített Ladányi András, hanem táncszociográfiát. Az e műfajban már több alkalommal bizonyított szerző új könyvének címe: Jaffás, alcíme pedig: Bíró József

